Parengė Visagino ,,Atgimimo“ gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Jolanta Deksnienė

Uždavinys

Atrinksime informaciją iš ,,Rudenio gėrybių“ šiais klausimais:

- Būrų gyvenimas rudenį
- Tradicijų laikymosi svarba, o nesilaikymas – negarbė ir gėda
- Lietuviai ir kitataučiai
- **Atsakysime į klausimus**

Apibendrinsime ir užrašysime 10 sakinių rišlų tekstą (remdamiesi poemos tekstu ir vadovėlio medžiaga ,,Lietuviai ir kitataučiai“, ,,Tarp pamokymų ir gėrėjimosi“)

Perskaitykit pirmąsias 11 eilučių,47 psl.:

- Su kokiu žmogaus amžiaus tarpsniu asocijuojasi ruduo? Pagrįskite
- Kuo ruduo yra geras būrui?

Kodėl ruduo – ne tik sotesnis metas, bet ir sunkus būrui?

Ak, kur dingot, giedros jūs gi pavasario dienos,
Kaip mes, pirmąsyk stubos atverdami langus,
Šildantį šiltos saulelės spindulį jautėm?
Lyg kaip sapnas koks, kurį miegodami matom,
Ogi pabudę jo po tam trumpai paminėjam,
Lygiai taip prašoko mums su vasara džiaugsmas.
Ogi dabar purvynai, kad juos krutina vyžos,
Nei kisielius ant ugnies pleškėdami teška.

Šventės, tradicijos (49 psl.)

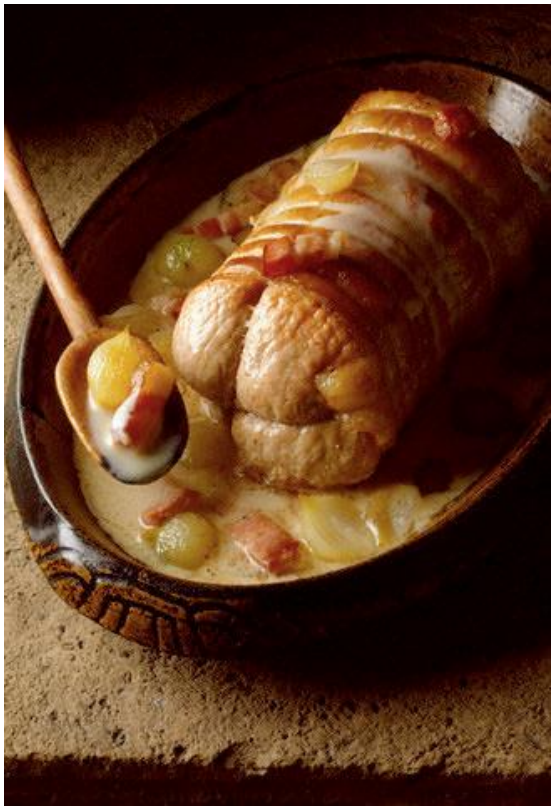
Štai kvieslys puikiai rėdyts ir raits pasirodė
Ir visus svodbon ateit pas Krizą paprašė.
Svotų kožnas viens, tuojaus kepurę nuvoždams
Ir už garbę tą didei kaip reik dėkavodams,
Krizą pagarbint ir svodbon ateit pažadėjo.
Steps su Merčium, kurpes sau naujas nusipirkę,
O Jons su Lauru, dailias vyžas nusipynę,
Rėdės ir svodbon nukeliaut kuinus pažebojo.
Moterų pusė kapos sūnelius palydėt pasisiūlė;
Nes ir jas kvieslys į česnį buvo pakvietęs;
Todėl jos taip jau, kaip reik viešnėms, išsirėdė.
Ale ne vokiškai, kaip kelios jau prasimanė,
Ne, lietuviškai kožna tarp jų susiglamžė.
Juk žinai, kaip mūs lietuvninkės dabinėjas,
Kad viešėt ar į česnis nukeliaut užsigeidžia.
Kykas su nometu bei ploštė moterų rėdai,
Bet vainikas su kasoms mergų dabinėjims.
Bobos, šiukštu jums margų vainikų norėti,
O jūs mergos, vėl, minau, n'užsigeiskite kykų!
Taip, kaip girdit, didis pulks visaip išsirėdęs
Irgi nešvankiai klykaudama pas Krizą nukako.

- Kokias gražias tradicijas čia aprašo?
- Kaip išryškinamas tautiškumas?

Lietuviški tradiciniai valgiai

51 psl. „Taip išvirtus jau valgius...pasilinksmint“

Maisto ruošos patarimai

Darbo reik, nės taip kožnam dievs paliepė valgyt,
Valgio reik, kad dirbančius syla nepamestų.
Vaike, numušk drąsa jautuką sau nupenėjęs;
Piauk avių kelias, nečėdyk aviną luiną;
Kišk žąsis, pyles (antis) , vištas į didelį puodą;
Skersk daglus paršus, pasiskersk nutukusią kiaulę;
Valgyk sveiks dešras, iš kruopo sau pasidaręs.
Imk raumens stukius, sukapojęs kimšk smageninę;
O kad dar negana, nusitvėręs didelę žarną,
Kimšk drąsa plaučius, n'atbok, kad plyšdama driksters,
Ir kepenų n'užmiršk, kad storą pridrebi dešrą;
Nės tokie daiktai tau gal didei susigadyt.(prisireikti)
Juk žinai, koks kūds(vargingas) daugsyk pavasario čėsas.

Vestuvės, tęsinys. Būrų blogybė?

Štai visi svoteliai, su pasimėgimu valgę

Ir tirštų malkelių (bokalų) jau dosniai prisisurbę,

Poterių, kaip krikščionims reik, skaityt užsimiršo

Ir kaip kiaulės (tikt gėda sakyti)

Kiauliškas dainas dainuot ir žviegt užsimanė.

Tradicijų nesilaikymas- gėda ir negarbė

Bet girdėkit dar toliaus, kas čia pasidarė.
Du kaimynu **nekviestu** svodbon atsibastė,
Viens jų Slunkium, o kitsai Pelėda vadinams.
Krizas koliojo nuopertą porą matydams,
Ale **bobutė** jo, dėl to didei **nusigandus,**
Tuo gumbu vaitot ir skaudžiai sirgti pradėjo.
Rods negražu, kad kas į česnį(šventę) veržiasi lįsti.
Kur tik sukviesti bičiuliai gal čestavotis.
Stui, nešvankėli, nelįsk, kur lįsti netinka,
Lauk, ik Krizas tau per paslą šauks pasirodyt
Ir kaip viežlybą kaimyną lieps pasilinksmint.
Todėl viežlybi svoteliai taip nusigando,
Kad jie neigi tabako jau rūkyt negalėjo,
Bet dėl išgąsties iš rankų išmetė pypkius.
Špielmonai (muzikantai) taip jau dėl tokio didelio stroko(baimės)
Su žaislais savo skambančiais po suolu nulindo;
O visi, kurie linksmai šokinėdami rėkė,
Stapterėjo tuojaus ir baisiai bliauti paliovė.
Ik Enskys, iš papykio beržinį pagriebęs,
Slunkiaus irgi Pelėdos šonus skalbti pradėjo
Ir po tam, plaukų nusitvėręs, išmetė laukan.

Kuo pasibjaurėjo Pričkus?

Ak, - tarė Pričkus, - aš, tiek metų šulcu bebūdams,
Dvariškus būdus ir ponų visą rabatą
Pluk įsitėmijau(išsiaiškinau), girdėdams irgi žiūrėdams.
Andai tropijos(atsitiko) , kad aš su gromata (laišku) pono
Pas vyriausį dumčių raits nukeliauti turėjau,
Aš, kaip tarnui reik, savo prastą mučę (kepurę) nuvožęs
Ir paikiai pasikloniojęs, tuo gromatą rodžiau
Irgi, padavęs ją, tyčioms į atdarą kuknę (virtuvę)
Įlindau pažiūrėt, kokius ten šutina kąsnius. (gamina valgį)
Čia trys kukoriai(virėjai) duži man tuo pasirodė;
Viens nešvankėlis mėsinėjo **vanagą** juodą,
O kitsai, su nagais draskymams ištisą **zuikį,**
Kirmėlių gyvų lizdus iš vėdaro krapštė;
Ale trečiasis du biauriu ryku (įrankius) nusitvėręs,
Rupužes baisias į bliūdą tarškino platų;
Nės tas rupužes mūsų ponai garbino skaudžiai.
Taipgi bežiūrint man jau **dūšiai pikta pastojo,**
Ir aš, pro duris iššokęs, vemti pradėjau.

Neigiama vokiečių įtaka

Ale nepyk, gaidau, kad žodį dar pasakysiu!

Tarp lietuvninkų daugsyk tūls randasi smirdas,
Kurs, lietuviškai kalbėdams ir šokinėdams,

Lyg kaip tikras vokietis mums gėdą padaro.
Daug tarp mūs yra, kurie, **durnai prisiriję,**
Vokiškas dainas dainuot ir keikt pasipratin,

Ir kaip vokiečiai kasdien į karčemą bėga.

Ko nederėtų perimti lietuvininkams iš kitataučių?

Klumpės, kaip mes vokiškai kalbėdami sakom,
Rods taip jau lietuvninkams nešiot nepritinka;
Nės ir jas mūsų tėvų tėvai girt nenorėjo;
Ale sopagų, jau prancūziškai sudabintų,
Ir puikokų kurpių gėdėjos paminėti,
Ik prancūzai jau po tam pas mus susibastė
Ir prancūziškas manieras mus pamokino.

Ak, - tarė Selmas,...

- Ak, kur dingot jūs, lietuviškos gadynėlės, (laikai)

Kaip dar prūsai vokiškai kalbėt nemokėjo

Ir nei kurpių, nei sopagų dar nepažino,

Bet vyžas, kaip būrams reik, nešiodami gyrės.

Ogi dabar, žėlėk dieve, tikt gėda žiūrėti,

Kad lietuvninkai kaip vokiečiai sopaguoti

Ar su kurpėms rudenyj ant česnių pasirodo.

Selmo pastabos tėvams

Bet dar to negana. Taipo girtuodami tėvai
Ir vaikus glūpus su savim į karčemą velka,
Kad ir juos tuojaus iš mažo surbt(gert) pamokintų;
O paskui, vaikams bepamatant, pešasi tėvai,
Kad plaukų visur išplėštų sukasi pluoštai.
Ak jūs neprieteliai(priešai) , jūs išpiudyti bedieviai!
Ar nesibijotės, kad jus pekla prasivėrus,
Taip šventas dienas atšvenčiant, tuo pražudytų?
O nesigėdite tarp krikščionių dar pasirodyt?